

Szkolenie i doskonalenie zawodowe w Policji jako formy edukacji

nadkom. Sylwester Siembrzuch
Zakład Wyszkożenia Strzeleckiego
Szkoly Policji w Słupsku

Jaki poziom perfekcji należy osiągnąć w danej dziedzinie, aby móc swoją wiedzę, doświadczenie, umiejętności przekazywać innym – nauczać, szkolić, doskonalić umiejętności?

W artykule poruszono problematykę szeroko rozumianej edukacji. Odniesiono się do kształcenia i doskonalenia zawodowego policjantów, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki szkolenia i doskonalenia umiejętności instruktorów strzelań policyjnych.

Pojęcie **edukacja**, która stanowi ogół oddziaływań międzygeneracyjnych służących formowaniu całokształtu zdolności życiowych człowieka (m.in. poznawczych, estetycznych, moralnych), czyniących z niego istotę dojrzałą, świadomie realizującą się, „zadomowioną” w danej kulturze, zdolną do konstruktywnej krytyki i refleksyjnej afirmacji¹, jest określeniem nadrzędnym. Termin ten obejmuje także nauczanie, które jest planową pracą nauczyciela z uczniami, umożliwiającą im zdobywanie wiadomości, umiejętności, nawyków oraz rozwijanie osobowości².

Edukacja zawiera w sobie również **wychowanie**, które jest oddziaływaniem na czyjąś osobowość, formowaniem jej, zmienianiem i kształtowaniem. Wychowanie jest wyzwaniem w drugiej osobie bądź grupie osób pożądanego stanów, jak rozwój, samorealizacja czy wzrost samoświadomości³.

Edukacji nie należy ograniczać do transmisji wiadomości – jest ona dialogiem, w którym obie strony (wychowawca

– nauczyciel i wychowanek – uczeń), korzystając z dorobku kulturowego danego społeczeństwa, nie tylko przekazują informacje, lecz również ujawniają i urzeczywistniają wobec siebie wartości estetyczne i realistyczne. Tak ujęta edukacja jest zgodna ze starożytnym rozumieniem pojęcia pedagogia, która odnosi się do całości zabiegów związanych z formowaniem umysłowym i moralnym dziecka. Już starożytni Grecy zrozumieli, że dzielność i sprawność fizyczną należy uzupełniać głęboką moralnością i szlachetnością duchową⁴.

Tak więc należytem terminem będzie **kształcenie**, na które składa się ogół czynności i procesów umożliwiających ludziom poznanie przyrody, społeczeństwa i kultury, a zarazem uczestnictwo w ich przekształcaniu, jak i również możliwie wszechstronny rozwój sprawności fizycznych i umysłowych, zainteresowań i zdolności, a także wyrobienie odpowiednich postaw i przekonań⁵.

Rozpatrując definicję „kształcenia”, doszukamy się w niej wzmianki o wszechstronnym rozwoju sprawności fizycznych, sprawności te mogą być nabyte podczas **szkolenia**.

Szkolenie w pedagogice jest uczeniem prostych umiejętności i nawyków praktycznych, wymagających minimalnego przygotowania teoretycznego, np. uczenie kogoś prostych czynności rzemieślniczych, czynności obsługi urządzeń i prostych maszyn czy uczenie musztry w wojsku⁶.

Na potrzeby swojego artykułu do definicji W. Okonia dodam, że szkolenie policjantów podczas wyszkolenia strzeleckiego, które jest jednym z elementów szkolenia i doskonalenia zawodowego policjantów⁷, obejmuje między innymi obsługę broni, a zatem definicję szkolenia możemy uznać za uniwersalną.

Doskonalenie zawodowe jest „podwyższaniem kwalifikacji, procesem systematycznej oraz ciągłej aktywności zawodowej mającej na celu aktualizowanie, rozszerzanie oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności związanych z wykonywaniem określonego zawodu”⁸.

Doskonalenie zawodowe najczęściej jest realizowane przez różnego rodzaju kursy, szkolenia zawodowe, studia podyplomowe, staże krajowe i zagraniczne, konferencje metodyczne, seminaria, warsztaty, a także poprzez samokształcenie.

Szkoleniu i doskonaleniu podlegają wszyscy policjanci. Między tymi formami występują niewielkie różnice. W trakcie szkolenia uczestnicy nabywają nową wiedzę i umiejętności, uczą się podstaw. W trakcie doskonalenia ich nabyta wiedza jest ugruntowana, doskonałą nabyte wcześniej umiejętności. Można pokusić się o stwierdzenie, że szkolenie jest zorientowane na teraz, a doskonalenie na przyszłość.

Szkolenia i doskonalenia zawodowe policjantów realizowane są w oparciu między innymi o: rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 8 listopada 2023 r. w sprawie szkoleń zawodowych i doskonalenia zawodowego w Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 2506). Rozporządzenie określa formy, tryb, organizację, sposób odbywania i dokumentowania szkolenia zawodowego, sposób oceniania policjanta w trakcie szkolenia i podczas egzaminów końcowych, sposób powoływania komisji egzaminacyjnej, a także formy, organizację, sposób odbywania i dokumentowania doskonalenia zawodowego oraz sposób oceniania policjanta w trakcie trwania doskonalenia zawodowego, sposób sprawowania nadzoru nad realizacją szkoleń i doskonalenia zawodowego, wzory świadectw ukończenia szkolenia i doskonalenia zawodowego oraz zdania egzaminu końcowego.

Zgodnie z przywołanym rozporządzeniem, w Policji odbywają się szkolenia zawodowe podstawowe, podoficerskie, aspiranckie, oficerskie.

Doskonalenie zawodowe dzieli się na doskonalenie zawodowe centralne i doskonalenie zawodowe lokalne oraz doskonalenie zawodowe zewnętrzne.

Doskonalenie zawodowe centralne jest prowadzone w formie kursów specjalistycznych oraz w formie „innych przedsięwzięć”.

Inne przedsięwzięcie prowadzi się na podstawie programu doskonalenia zawodowego centralnego, który określa nazwę innego przedsięwzięcia oraz jego cel, a także sposób, warun-

Fot. 1. Zajęcia programowe na kursie instruktorów strzelców policyjnych.

ki i czas jego realizacji, liczbę uczestników, założenia, które są niezbędne do właściwego organizowania i prowadzenia tego przedsięwzięcia.

Doskonalenie zawodowe lokalne jest realizowane na podstawie planu. Prowadzi się je w siedzibie jednostki organizacyjnej Policji lub poza jej siedzibą. W ramach doskonalenia zawodowego lokalnego zajęcia prowadzone są w celu utrzymania lub – gdy jest to niezbędne – podnoszenia sprawności fizycznej oraz umiejętności posługiwania się bronią palną przez policjantów. Zajęcia doskonalenia zawodowego lokalnego obejmują również instruktaż albo zajęcia prowadzone w zakresie niezbędnym do prawidłowego wykonywania zadań i czynności służbowych.

Doskonalenie zawodowe zewnętrzne prowadzi się po zidentyfikowaniu potrzeb, których zaspokojenie nie jest możliwe w ramach doskonalenia zawodowego centralnego lub doskonalenia zawodowego lokalnego. Uczestnictwo policjanta w doskonaleniu zawodowym zewnętrznym potwierdza dokument wydany przez organizatora.

W. Okoń **cele kształcenia** definiuje jako oczekiwane i pożądane zmiany, jakie pod wpływem nauczania i uczenia się kształtują się w osobowości ucznia. Ich źródłem są cele edukacji. Według K. Denka cele te obejmują: umiejętność rozumienia świata, działania w nim, kierowania sobą i kształtowania własnej tożsamości, przygotowanie do prawidłowego rozpoznawania wartości i zgodnego z nimi postępowania oraz samorealizacja według wybranego przez ucznia systemu wartości.

Wyróżnia się kilka kategorii celów kształcenia. Cele ogólne odnoszą się do zmian rozwojowych ucznia w sferze poznawczej, tj. w nabywaniu wiedzy z gotowych źródeł i poszukiwaniu jej poprzez rozwiązywanie zagadnień, w sferze emocjonalnej poprzez przeżywanie i wytwarzanie wartości oraz w sferze praktycznej poprzez poznawanie i wytwarzanie dzieł techniki.

Obok celów ogólnych wyróżnia się cele szczegółowe i cele operacyjne, które w sposób bardziej szczegółowy, właściwy dla poszczególnych przedmiotów, rozwijają ogólne cele kształcenia⁹. Dyscyplina wiedzy zajmująca się stanowieniem celów, określaniem ich genezy, rodzajów i hierarchii nazywa się teleologią (gr. *télos* – cel)¹⁰.

W pedagogice współczesnej istnieje wiele teorii uszczegóławiania celów kształcenia i ujmowania ich w schemacie klasy-

Fot. 2. Strzelanie ze strzelby gładkolufowej kal. 12.

Fot. 3. Strzelanie do tarcz TS 25.
Zdj. 1–3. Archiwum Szkoły Policji w Słupsku.

fikacyjnym. Cele kształcenia nawiązują do różnych przesłańek dydaktycznych, a także antropologicznych, społecznych i politycznych. Sposób realizacji celów kształcenia w głównej mierze wpływa na ocenę efektywności kształcenia w szkołach i uczelniach oraz na losy edukacyjne i życiowe uczestników tego procesu.

Mówiąc o kształceniu, należy również wspomnieć o jego formach. **Formy** kształcenia dotyczą organizacyjnej strony procesu kształcenia, określają warunki jego przebiegu i rodzaje aktywności uczniów. Formy wiążą się ściśle z założonymi przez nauczyciela celami kształcenia oraz kryteriami doboru uczniów. W zależności od liczby uczestników procesu kształcenia wyróżnia się formy:

- 1) indywidualne (uczenie się jednostkowe, np. programowe, intermedialne, w pracowni, klasie szkolnej, laboratorium),
- 2) partnerskie (np. przez wykonywanie zadań edukacyjnych w parach),
- 3) grupowe (w małych, 3–6-osobowych zespołach),
- 4) zbiorowe.

Ze względu na miejsce realizacji procesu kształcenia wyróżnia się formy:

- 1) klasowo-lekcyjne,
- 2) warsztatowe,
- 3) ogólnoszkolne (np. projekty edukacyjne),
- 4) pozaszkolne (np. praca domowa, wycieczka czy zajęcia teatralne)¹¹.

Rozpatrując edukację, nauczanie, wychowanie czy też kształcenie, musimy zdać sobie sprawę, że wszystko to zawiera się w systemie oświaty, czyli wzajemnie powiązanych elementów. Celem systemu oświaty są świadomie założone skutki, które społeczeństwo pragnie osiągnąć przez funkcjonowanie systemu oświaty, zależą one zatem od charakteru każdego społeczeństwa i jego systemu oświaty. Różne mogą być wartości naczelną uznawane przez społeczeństwo. W społeczeństwach antagonistycznych inne wartości uznaje klasa rządząca, inne uciskana, co znajduje swój wyraz w rozbieżności celów oświaty i wychowania; oficjalnie są one ukierunkowane na dobro warstwy rządzącej lub totalitarnego państwa. W społeczeństwie demokratycznym wartość naczelną stanowi dobro człowieka, jego szczęście i wszechstronny rozwój, stąd i cele systemu oświaty są ukierunkowane na te wartości. Obejmują one uzyskanie przez każdą jednostkę możliwie wysokiego

poziomu kwalifikacji ogólnych, osiągnięcie optymalnych kwalifikacji zawodowych, zapewnienie każdemu możliwości aktywnego uczestnictwa w demokracji oraz twórczego udziału w życiu kulturalnym¹².

Rozpatrując edukację w jej szerokim znaczeniu, należy pamiętać o szkoleniu, które jest zdobywaniem umiejętności i wiedzy w jakiejś dziedzinie. Szkolenia z reguły organizowane są w postaci kursu, serii wykładów itp¹³.

Gdy mówimy o **celach szkolenia**, chodzi nam o określenie tego, czego mają nauczyć się uczestnicy. Cele szkolenia powinny zostać opracowane z maksymalną szczegółowością, być mierzalne, realistyczne, najistotniejsze dla rozwiązywanego problemu oraz osadzone w czasie (należy uwzględnić czas konieczny do osiągnięcia wystarczającego poziomu wiedzy czy umiejętności). Wyznaczając cele szkoleń, tak jak w każdym planowaniu, formułujemy cel główny oraz bardzo precyzyjnie formułujemy cele szczegółowe.

Mając dokładną znajomość celów stawianych przed szkoleniem, staramy się zdobyć informacje na temat uczestników, dostępnych zasobów szkoleniowych i na podstawie tych danych podejmujemy decyzję na temat lokalizacji szkolenia¹⁴. W Policji prowadzonych jest wiele kursów o różnym charakterze, wyszkolenie strzeleckie jest elementem każdego szkolenia zawodowego – podstawowego, podoficerskiego, aspiranckiego i oficerskiego, a także licznych kursów specjalistycznych prowadzonych w ramach doskonalenia zawodowego.

Dobrym przykładem ciągłości doskonalenia zawodowego w Policji jest doskonalenie zawodowe instruktorów strzełań policyjnych. Na kurs dla instruktorów strzełań kieruje się policjantów, którzy są przewidywani do pełnienia funkcji instruktora strzełań policyjnych i wcześniej zaliczyli postępowanie kwalifikacyjne z wynikiem pozytywnym. Aby zostać instruktorem strzełań policyjnych, należy ukończyć kurs specjalistyczny, a następnie aktualizować wiedzę i umiejętności na kursach doskonalących.

Kurs specjalistyczny dla instruktorów strzełań policyjnych obejmuje 22 dni szkoleniowe, w tym 165 jednostek lekcyjnych. Jego celem jest przygotowanie policjantów do pełnienia funkcji instruktorów strzełań policyjnych w jednostkach organizacyjnych Policji i realizacji wynikających z niej obowiązków i zadań, polegających na systematycznym doskonaleniu policjantów poszczególnych jednostek w bez-

piecznym, prawidłowym użytkowaniu i skutecznym strzelaniu z broni palnej oraz na podwyższaniu poziomu wiedzy i doskonaleniu umiejętności zawodowych w zakresie broni palnej.

Integralną częścią kursu jest zdobycie umiejętności z zakresu udzielania pierwszej pomocy.

Po ukończeniu kursu policjant jest przygotowany do planowania, organizowania i przeprowadzania:

- 1) indywidualnych treningów z policjantami w strzelaniu z broni palnej krótkiej, przydzielonej do celów służbowych;
- 2) programowych szkoleń strzeleckich i okresowych sprawdzianów strzeleckich z zakresu strzelania z broni palnej krótkiej przydzielonej do celów służbowych, realizowanych na podstawie wytycznych kierownika komórki organizacyjnej Komendy Głównej Policji właściwej w sprawach szkolenia;
- 3) programowych szkoleń strzeleckich i sprawdzianów strzeleckich dla policjantów użytkujących inne rodzaje broni palnej, na podstawie wytycznych kierownika komórki organizacyjnej Komendy Głównej Policji właściwej w sprawach szkolenia;
- 4) zajęć teoretycznych i praktycznych z zakresu obsługi i użycia innych rodzajów broni dla policjantów poszczególnych służb, nieposiadających przedmiotowego przeszkolenia;
- 5) okresowych i doraźnych szkoleń dla wszystkich policjantów w zakresie:
 - a) przepisów regulujących użycie i wykorzystanie broni palnej oraz sytuacyjnej procedury użycia broni palnej,
 - b) zasad użytkowania broni palnej przydzielonej do celów służbowych,
 - c) zasad bezpiecznego posługiwania się bronią palną oraz warunków bezpieczeństwa podczas szkoleń z wykorzystaniem broni palnej,
 - d) podstaw budowy i działania broni palnej przydzielonej do celów służbowych,
 - e) podstaw budowy, działania oraz zasad bezpiecznego posługiwania się i strzelania z nowych wzorów (modeli) broni palnej wprowadzanych na uzbrojenie Policji,
 - f) stosowanej amunicji, skutków działania pocisków na organizm ludzki i użytkowania osłon balistycznych,
 - g) przepisów regulujących posiadanie broni palnej przez podmioty prawne i osoby fizyczne,
 - h) zawodów strzeleckich.

Policjantów posiadających uprawnienia instruktora strzelań policyjnych, realizujących w jednostkach organizacyjnych Policji zajęcia z zakresu szkolenia strzeleckiego, przynajmniej raz na trzy lata kieruje się na kurs specjalistyczny w zakresie doskonalenia umiejętności instruktorów strzelań policyjnych. Celem kursu jest pogłębienie wiedzy i umiejętności nabytych przez instruktorów w zakresie strzelań policyjnych oraz posługiwania się bronią palną podczas zajęć szkolenia strzeleckiego realizowanych w jednostkach organizacyjnych Policji. Kurs należy realizować w grupach szkoleniowych, w których liczba uczestników nie przekracza 16 słuchaczy. Na realizację treści kształcenia zawartych w programie kursu przewiduje się 29 godzin lekcyjnych (4 dni szkoleniowe).

PODSUMOWANIE

Szkolenie jest jedną z najstarszych i najbardziej uniwersalnych form przekazywania wiedzy i umiejętności. Choć jest formą uniwersalną, ukierunkowane jest na zakres praktyczny. Szkolenie pozwala nabyć nową wiedzę, umiejętności, nawyki praktyczne, uczy podstaw. Wyższym poziomem jest doskonalenie umiejętności nabytych podczas szkolenia. W wielu przypadkach doskonalenie umiejętności podyktowane jest wymogami prawa, celem zdobycia lub zachowania określonych uprawnień. Takie rygorystyczne uwarunkowania dotyczą m.in. doskonalenia zawodowego dla instruktorów strzelań policyjnych.

¹ *Pedagogika – leksykon PWN*, pod red. B. Milerskiego i B. Śliwerskiego, Warszawa 2000, s. 54.

² Tamże, s. 130.

³ Tamże, s. 274.

⁴ Tamże, s. 54.

⁵ Tamże, s. 106.

⁶ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2004, s. 397.

⁷ *Leksykon policyjny*, pod red. W. Pływaczewskiego i G. Kędzierskiej, Szczecin 2001, s. 314.

⁸ T.W. Nowacki, *Leksykon pedagogiki pracy*, Radom 2004, s. 50.

⁹ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2004, s. 58.

¹⁰ R.M. Gagné, L.J. Briggs, W.W. Wagner, *Zasady projektowania dydaktycznego*, Warszawa 1992; K. Denek, *Wartości i cele edukacji szkolnej*, Warszawa 1994; B. Niemiecko, *Między oceną szkolną a dydaktyką. Bliżej dydaktyki*, Warszawa 1997; W. Okoń, *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa 1998, w: „Pedagogika – leksykon PWN”, pod red. B. Milerskiego i B. Śliwerskiego, Warszawa 2000, s. 34.

¹¹ T. Lewowicki, *Indywidualizacja kształcenia. Dydaktyka różnicowa*, Warszawa 1977; W. Okoń, *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa 1998, w: „Pedagogika – leksykon PWN”, pod red. B. Milerskiego i B. Śliwerskiego, Warszawa 2000, s. 68.

¹² W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, s. 58.

¹³ *Współczesny słownik języka polskiego*, red. naukowy B. Dunaj, Warszawa 2007, s. 1776.

¹⁴ W. Michałek, *Rozpoznanie i analiza potrzeb szkoleniowych*, WikConsulting. Doradztwo. HR. Szkolenia, 1.01.2018, <https://wikconsulting.pl/rozpoznanie-i-analiza-potrzeb-szkoleniowych/> [dostęp: 28.08.2024 r.].

Summary

Basic professional training and in-service training in the police as a form of education

The author of the article tries to answer the question of what level of perfection should be achieved in a given field to be able to pass on one's knowledge, experience and skills to others – to teach, train, improve skills. He discusses the issues of broadly defined education. The author also refers to the basic professional training and in-service training of police officers, with particular emphasis on the specifics of training and improving the skills of police shooting instructors.

Tłumaczenie: Beata Peplowska